Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria L

2024/598

7.3.2024

ODPORÚČANIE KOMISIE (EÚ) 2024/598

z 18. decembra 2023

týkajúce sa návrhu aktualizovaného integrovaného národného energetického a klimatického plánu Rumunska na roky 2021 – 2030 a súladu opatrení Rumunska s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu v Únii a so zabezpečovaním pokroku pri adaptácii

(Iba rumunské znenie je autentické)

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 ([1]), a najmä na jeho článok 9 ods. 2 a článok 14 ods. 6,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 ([2]), a najmä na jeho článok 7 ods. 2,

keďže:

Odporúčania týkajúce sa návrhu aktualizovaného integrovaného národného energetického a klimatického plánu Rumunska na roky 2021 – 2030

(1) Rumunsko predložilo svoj návrh aktualizovaného integrovaného národného energetického a klimatického plánu (ďalej len „NEKP“) 31. októbra 2023.

(2) Európska komisia mala z dôvodu neskorého predloženia návrhu aktualizovaného národného energetického a klimatického plánu Rumunska málo času na vypracovanie svojho posúdenia s cieľom prijať toto odporúčanie šesť mesiacov pred lehotou na predloženie konečného znenia aktualizovaných národných energetických a klimatických plánov, ako sa stanovuje v článku 9 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2018/1999.

(3) V článku 3 nariadenia (EÚ) 2018/1999 (ďalej len „nariadenie o riadení“) a v prílohe I k nemu sa stanovujú prvky, ktoré sa majú zahrnúť do aktualizovaného integrovaného národného energetického a klimatického plánu. V decembri 2022 Komisia prijala usmernenia pre členské štáty k postupu a rozsahu vypracovania návrhu a konečného znenia aktualizovaných národných energetických a klimatických plánov ([3]). V usmerneniach sa určujú osvedčené postupy a uvádzajú dôsledky nedávneho politického, právneho a geopolitického vývoja politík v oblasti energetiky a klímy.

(4) V súvislosti s plánom REPowerEU ([4]) a v rámci cyklov európskeho semestra 2022 a 2023 kládla Komisia veľký dôraz na reformné a investičné potreby členských štátov týkajúce sa energetiky a klímy s cieľom posilniť energetickú bezpečnosť a cenovú dostupnosť urýchlením zelenej a spravodlivej transformácie. To sa odráža v správach o Rumunsku za roky 2022 a 2023 ([5]) a v odporúčaniach Rady pre Rumunsko ([6]). Členské štáty by mali vo svojich konečných zneniach aktualizovaných integrovaných národných energetických a klimatických plánov zohľadniť najnovšie odporúčania pre jednotlivé krajiny.

([1]) Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 243, 9.7.2021, s. 1.
([3]) Oznámenie Komisie o usmerneniach pre členské štáty k aktualizácii národných energetických a klimatických plánov na roky 2021 – 2030 (Ú. v. EÚ C 495, 29.12.2022, s. 24).
([4]) COM(2022) 230 final.
([5]) SWD(2022) 624 final, SWD(2023) 623 final.
([6]) Odporúčanie na odporúčanie Rady, COM(2022) 624; odporúčanie na odporúčanie Rady, COM(2023) 623.

(5) Odporúčania Komisie v súvislosti s plnením národných cieľov podľa nariadenia o spoločnom úsilí ([7]) (ďalej len „ESR“) vychádzajú z pravdepodobnosti, že členské štáty budú dodržiavať ciele do roku 2030 pri zohľadnení pravidiel využívania nástrojov flexibility podľa ESR.

(6) Cieľom odporúčaní Komisie týkajúcich sa zachytávania, využívania a ukladania oxidu uhličitého je mať prehľad o zamýšľanom vývoji týchto technológií na vnútroštátnej úrovni vrátane informácií o ročných objemoch CO_2, ktoré sa plánujú zachytiť do roku 2030, rozdelených podľa zdroja zachyteného CO_2 pochádzajúceho zo zariadení, na ktoré sa vzťahuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES ([8]), alebo z iných zdrojov, ako sú biogénne zdroje alebo priame zachytávanie zo vzduchu, o plánovanej infraštruktúre na prepravu CO_2 a o potenciálnej vnútroštátnej uskladňovacej kapacite CO_2 a o objemoch vtláčania CO_2, ktoré majú byť k dispozícii v roku 2030.

(7) Odporúčania Komisie týkajúce sa výkonnosti podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/841 o využívaní pôdy, zmene vo využívaní pôdy a lesnom hospodárstve (ďalej len „nariadenie o LULUCF“) ([9]) sa zameriavajú na dodržiavanie pravidla nulového dlhu zo strany členského štátu za obdobie 2021 – 2025 (obdobie 1) a jeho národného cieľa na obdobie 2026 – 2030 (obdobie 2) s prihliadnutím na pravidlá, ktorými sa upravuje využívanie nástrojov flexibility stanovených v uvedenom nariadení. V odporúčaniach Komisie sa zohľadňuje aj to, že v období 1 sa každé prekročenie emisií podľa nariadenia o LULUCF automaticky prenesie do ESR.

(8) Aby sa adaptáciou na zmenu klímy správne podporilo dosiahnutie cieľov v oblasti energetiky a zmiernenia zmeny klímy, je nevyhnutné identifikovať potenciálne nebezpečenstvá zmeny klímy a analyzovať zraniteľnosti a riziká v oblasti klímy, ktoré môžu ovplyvniť príslušné oblasti, obyvateľstvo a odvetvia. V odporúčaniach Komisie týkajúcich sa adaptácie sa posudzuje rozsah, v akom Rumunsko začlenilo do svojho aktualizovaného NEKP adaptačné ciele, ktoré zohľadňujú riziká v oblasti klímy, ktoré by mohli Rumunsku brániť v plnení zámerov a cieľov energetickej únie. Dosiahnutie cieľov v aspektoch energetickej únie je bez konkrétnych plánovaných aj realizovaných politík a opatrení v oblasti adaptácie ohrozené.

(9) Odporúčania Komisie týkajúce sa ambícií v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov vychádzajú zo vzorca stanoveného v prílohe II k nariadeniu (EÚ) 2018/1999, ktorý je založený na objektívnych kritériách, a z hlavných politík a opatrení, ktoré chýbajú v návrhu aktualizovaného NEKP Rumunska a ktoré by umožnili včasné a nákladovo efektívne dosiahnutie národného príspevku Rumunska k záväznému cieľu Únie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov vo výške aspoň 42,5 % v roku 2030, pričom spoločnou snahou je zvýšiť tento podiel na 45 % podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 ([10]), pokiaľ ide o podporu energie z obnoviteľných zdrojov. Odporúčania Komisie vychádzajú aj z príspevku Rumunska k osobitným cieľom článkov 15a, 22a, 23, 24 a 25 uvedenej smernice a k príslušným politikám a opatreniam na jej rýchlu transpozíciu

([7]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 26), zmenené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/857 z 19. apríla 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/842 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a nariadenie (EÚ) 2018/1999 (Ú. v. EÚ L 111, 26.4.2023, s. 1).

([8]) Smernica 2003/87/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 2003 o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES (Ú. v. EÚ L 275, 25.10.2003, s. 32).

([9]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/841 z 30. mája 2018 o začlenení emisií a odstraňovania skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva do rámca politík v oblasti klímy a energetiky na rok 2030, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 525/2013 a rozhodnutie č. 529/2013/EÚ (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 1); zmenené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/839 z 19. apríla 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/841, pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti, zjednodušenie pravidiel týkajúcich sa podávania správ a dodržiavania záväzkov a stanovenie cieľov členských štátov na rok 2030, a nariadenie (EÚ) 2018/1999, pokiaľ ide o zlepšenie monitorovania, podávania správ, sledovania pokroku a preskúmania (Ú. v. EÚ L 107, 21.4.2023, s. 1).

([10]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82), zmenená smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/2413 z 18. októbra 2023, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2018/2001, nariadenie (EÚ) 2018/1999 a smernica 98/70/ES, pokiaľ ide o podporu energie z obnoviteľných zdrojov, a ktorou sa zrušuje smernica Rady (EÚ) 2015/652 (Ú. v. EÚ L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

a vykonávanie. Odporúčania zohľadňujú význam rozvoja komplexného dlhodobého plánovania zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov, a najmä veternej energie, s cieľom zviditeľniť európsky výrobný priemysel a prevádzkovateľov sietí v súlade s európskym balíkom predpisov v oblasti veternej energie ([11]).

(10) Odporúčania Komisie týkajúce sa národného príspevku k energetickej efektívnosti vychádzajú z článku 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791 ([12]) o energetickej efektívnosti a zo vzorca uvedeného v prílohe I k uvedenej smernici a zo súvisiacich politík a opatrení na jej vykonávanie.

(11) V odporúčaniach Komisie sa osobitná pozornosť venuje cieľom, zámerom a príspevkom a súvisiacim politikám a opatreniam na plnenie plánu REPowerEU s cieľom rýchlo ukončiť závislosť od ruských fosílnych palív. Zohľadňujú sa v nich ponaučenia získané na základe realizácie balíka opatrení s názvom Úspora plynu pre bezpečnú zimu ([13]). Odporúčania odrážajú naliehavú požiadavku zvýšiť odolnosť energetického systému vzhľadom na povinnosti vyplývajúce z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 ([14]) o pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 ([15]) o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu a v súlade s odporúčaniami Komisie týkajúcimi sa uskladňovania energie ([16]).

(12) V odporúčaniach Komisie sa zohľadňuje potreba urýchlenia integrácie vnútorného trhu s energiami na posilnenie úlohy flexibility a na zlepšenie postavenia a ochrany spotrebiteľov. V odporúčaní Komisie sa zohľadňuje aj význam posudzovania počtu domácností žijúcich v energetickej chudobe v súlade s požiadavkami článku 3 nariadenia (EÚ) 2018/1999 a odporúčaním Komisie (EÚ) 2023/2407 ([17]).

(13) Odporúčania Komisie odrážajú význam zaistenia dostatočných investícií do výskumu a inovácií v oblasti čistej energie s cieľom podporiť ich vývoj a výrobné kapacity vrátane vhodných politík a opatrení pre energeticky náročné odvetvia a iné podniky, ako aj potrebu zvyšovať úroveň zručností pracovnej sily pre emisne neutrálny priemysel, aby sa upevnilo silné, konkurencieschopné a zelené hospodárstvo v rámci Únie.

(14) Odporúčania Komisie vychádzajú zo záväzkov prijatých podľa Parížskej dohody na postupné znižovanie využívania fosílnych palív, ako aj z významu postupného rušenia dotácií na fosílne palivá.

(15) Odporúčania Komisie týkajúce sa investičných potrieb nadväzujú na jej posúdenie, či sa v návrhu aktualizovaného plánu uvádza všeobecný prehľad investičných potrieb na dosiahnutie zámerov, cieľov a príspevkov v prípade všetkých rozmerov energetickej únie, či obsahuje zdroje financovania, pričom sa rozlišujú súkromné a verejné zdroje, a či sa v ňom opisujú investície v súlade s rumunským plánom obnovy a odolnosti, rumunskými plánmi spravodlivej transformácie územia a odporúčaniami pre krajinu na roky 2022 – 2023 vydanými v rámci európskeho semestra a zahŕňajú rozsiahle makroekonomické posúdenie plánovaných politík a opatrení. NEKP by mal zaistiť transparentnosť a predvídateľnosť vnútroštátnych politík a opatrení s cieľom podporiť istotu investícií.

([11]) Oznámenie o európskom akčnom pláne v oblasti veternej energie, COM(2023) 669 final z 24. októbra 2023 a oznámenie o plnení ambícií EÚ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na mori, COM(2023) 668 final.

([12]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791 z 13. septembra 2023 o energetickej efektívnosti a o zmene nariadenia (EÚ) 2023/955 (Ú. v. EÚ L 231, 20.9.2023, s. 1).

([13]) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Úspora plynu pre bezpečnú zimu, COM(2022) 360 final.

([14]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 z 5. júna 2019 o pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie a o zrušení smernice 2005/89/ES (Ú. v. EÚ L 158, 14.6.2019, s. 1).

([15]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 z 25. októbra 2017 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 994/2010 (Ú. v. EÚ L 280, 28.10.2017, s. 1).

([16]) Odporúčanie Komisie zo 14. marca 2023 o uskladňovaní energie – podpora dekarbonizovaného a bezpečného energetického systému EÚ (Ú. v. EÚ C 103, 20.3.2023, s. 1).

([17]) Odporúčanie Komisie (EÚ) 2023/2407 z 20. októbra 2023 týkajúce sa energetickej chudoby, (Ú. v. EÚ L, 2023/2407, 23.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

(16) Odporúčania Komisie odrážajú rozhodujúci význam širokej regionálnej konzultácie a zaistenia včasnej a inkluzívnej konzultácie o pláne vrátane účinnej účasti verejnosti s dostatočnými informáciami a časovým rámcom, a to v súlade s Aarhuským dohovorom ([18]).

(17) Odporúčania Komisie týkajúce sa spravodlivej transformácie odrážajú posúdenie, či sa v rumunskom pláne dostatočne dôkladne identifikujú príslušné sociálne vplyvy klimatickej a energetickej transformácie, jej vplyvy na zamestnanosť a zručnosti, a uvádzajú primerané sprievodné politiky a opatrenia na podporu spravodlivej transformácie pri súčasnom prispievaní k podpore ľudských práv aj rodovej rovnosti.

(18) Odporúčania Komisie pre Rumunsko sú podložené posúdením jeho návrhu aktualizovaného NEKP ([19]), ktorý sa uverejňuje spolu s týmto odporúčaním.

(19) Rumunsko by malo tieto odporúčania náležite zohľadniť pri vypracúvaní svojho konečného znenia aktualizovaného integrovaného národného energetického a klimatického plánu, ktorý má predložiť do 30. júna 2024.

Odporúčania týkajúce sa súladu s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu v Únii a so zabezpečovaním pokroku pri adaptácii

(20) Podľa nariadenia (EÚ) 2021/1119 (ďalej len „európsky právny predpis v oblasti klímy“) je Komisia povinná posúdiť súlad vnútroštátnych opatrení s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu a so zabezpečovaním pokroku pri adaptácii. Komisia posúdila súlad rumunských opatrení s týmito cieľmi ([20]). Z tohto posúdenia vychádzajú ďalej uvedené odporúčania. Rumunsko by malo náležite zohľadniť tieto odporúčania a nadviazať na ne v súlade s európskym právnym predpisom v oblasti klímy.

(21) Hoci sa čisté emisie skleníkových plynov v Únii [vrátane emisií z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva (ďalej len „LULUCF“) a bez emisií z medzinárodnej dopravy] celkovo plynulo znižujú, čo je vo všeobecnosti v súlade s lineárnou trajektóriou dosahovania cieľa Únie v oblasti klímy do roku 2030, ktorým je znížiť emisie o 55 %, a cieľa Únie dosiahnuť klimatickú neutralitu v EÚ do roku 2050, tempo znižovania emisií sa musí zrýchliť a opatrenia členských štátov sú na tento účel zásadné. Pokrok v členských štátoch je nejednoznačný a bránia mu viaceré sektorové výzvy a nedostatky, ktoré sa musia bez ďalšieho odkladu napraviť. Rumunsko navyše Komisii len nedávno predložilo svoju národnú dlhodobú stratégiu v súlade s článkom 15 nariadenia (EÚ) 2018/1999 ([21]). Komisia posúdi, či je národná dlhodobá stratégia primeraná na kolektívne dosahovanie zámerov a cieľov energetickej únie. Základom pre dosiahnutie hospodárskej transformácie potrebnej pri plnení cieľa Únie dosiahnuť klimatickú neutralitu sú spoľahlivé dlhodobé stratégie.

(22) Politiky v oblasti adaptácie by mali byť zamerané na oblasti alebo odvetvia, ktoré sú zvlášť zraniteľné voči zmene klímy, ktorých činnosti sú kľúčové pre odolnosť ďalších odvetví alebo ktoré majú značný význam pre národné hospodárstvo alebo verejné zdravie. Prednostne treba reagovať na tie vplyvy a riziká, ktoré by mohli ovplyvniť kritickú infraštruktúru alebo systémy s dlhou životnosťou alebo ktoré by mohli nezvratne ovplyvniť systémy, pričom treba zohľadňovať vzájomné pôsobenie so sociálno-ekonomickým rozvojom alebo s inými faktormi, ktoré nesúvisia so zmenou klímy. Na zachovanie zodpovednosti a zlepšenie politiky v oblasti adaptácie je nevyhnutné monitorovať a vyhodnocovať adaptačné úsilie. Na financovanie adaptácie je možné mobilizovať rôzne nástroje financovania Únie. Členské štáty by pri navrhovaní svojich národných plánov v rámci príslušných fondov Únie mali dať do popredia aspekty odolnosti proti zmene klímy. Žiaden z výdavkov by nemal poškodzovať adaptáciu: t. j.

([18]) Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia z 25. júna 1998 (ďalej len „Aarhuský dohovor“).

([19]) SWD(2023) 930.

([20]) Správa o pokroku opatrení EÚ v oblasti klímy za rok 2023, COM(2023) 653 final a *Commission Staff Working Document Assessment of progress on climate adaptation in the individual Member States according to the European Climate Law* (Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Posúdenie pokroku pri adaptácii na zmenu klímy v jednotlivých členských štátoch podľa európskeho právneho predpisu v oblasti klímy), SWD(2023) 932.

([21]) Keďže Rumunsko nepredložilo dlhodobú stratégiu vyžadovanú podľa článku 15 nariadenia (EÚ) 2018/1999 v požadovanej lehote, Komisia začala postup v prípade nesplnenia povinnosti proti Rumunsku v súlade s článkom 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie [ref. č. INFR(2022)2090]. Rumunsko svoju národnú dlhodobú stratégiu predložilo 8. decembra.

nemal by zvyšovať zraniteľnosť príjemcov ani iných subjektov. Investičné potreby v oblasti adaptácie na zmenu klímy sa zvyšujú a v nasledujúcich desaťročiach sa budú zrýchľovať. Zlepšené financovanie by malo byť sprevádzané dostatočnými kapacitami a odbornými znalosťami potrebnými na správu, ako aj na realizáciu, aby sa zaistila kvalita výdavkov a absorpčná kapacita a zabránilo nesprávnej adaptácii. Okrem verejného a súkromného financovania by sa mohli preskúmať aj inovatívne nástroje financovania prostredníctvom spolupráce so súkromným sektorom.

(23) Najzraniteľnejšie komunity sú komunity, pri ktorých je zvýšená pravdepodobnosť, že ich zasiahne zmena klímy. Nerovnomerné vystavenie rôznych regiónov a sociálno-ekonomických skupín klimatickým vplyvom a ich citlivosť na tieto vplyvy zhoršujú už existujúce nerovnosti a zraniteľnosť. Spravodlivá odolnosť by mala znížiť nerovnomerné zaťaženie klimatickými rizikami a zaistiť spravodlivosť pri rozdeľovaní prínosov adaptácie. Systémová schopnosť prispôsobiť sa zmene klímy je hlavnou vlastnosťou, ktorá umožňuje zabrániť potenciálnym škodám alebo ich zmierniť, využiť príležitosti a vyrovnať sa s následkami. Fyzické dôsledky zmeny klímy sa vyvíjajú rýchlejším tempom, než sa očakávalo. Pokrok pri zlepšovaní schopnosti adaptácie je potrebný na všetkých úrovniach verejnej správy a vo verejnom aj súkromnom sektore a vyžaduje si zvýšenie informovanosti o zraniteľnosti a rizikách. Súkromné zainteresované strany slúžia ako sprostredkovatelia zmien tým, že poskytujú informácie, zdroje, kapacity a financovanie.

(24) Riešenia blízke prírode ponúkajú účinné a nákladovo efektívne možnosti adaptácie na zmenu klímy a jej zmierňovania, ak sa ich zavádzanie stimuluje prostredníctvom strategických rámcov, politík a financovania. Môžu sa realizovať samostatne alebo sa môžu začleňovať do iných adaptačných a zmierňujúcich opatrení v kombinácii s technologickými alebo infraštruktúrnymi riešeniami. Pri realizácii je potrebné zohľadniť zložitosť ekosystémov a predpokladané účinky zmeny klímy, miestny kontext, súvisiace záujmy a hodnoty a sociálno-ekonomické podmienky,

TÝMTO ODPORÚČA RUMUNSKU PRIJAŤ OPATRENIA S CIEĽOM:

POKIAĽ IDE O NÁVRH AKTUALIZOVANÉHO NÁRODNÉHO ENERGETICKÉHO A KLIMATICKÉHO PLÁNU PODĽA NARIADENIA (EÚ) 2018/1999

1. Stanoviť nákladovo efektívne dodatočné politiky a opatrenia, a to aj v odvetví dopravy a pre iné emisie než emisie CO_2, vrátane metánu a N_2O z energetiky a poľnohospodárstva, a vysvetliť ich očakávaný vplyv na splnenie národného cieľa do roku 2030 znížiť emisie skleníkových plynov o – 12,7 % v porovnaní s úrovňami z roku 2005 podľa ESR. Poskytnúť odhady na preukázanie toho, ako existujúce a plánované politiky zabezpečia dosiahnutie cieľa, a v prípade potreby špecifikovať, ako sa nástroje flexibility dostupné podľa ESR využijú na zaistenie súladu. Doplniť informácie o politikách a opatreniach, zrozumiteľne objasniť ich rozsah, harmonogram a očakávaný vplyv zníženia emisií skleníkových plynov, a to aj v prípade opatrení v programoch financovania Úniou, ako je spoločná poľnohospodárska politika.

2. Určiť množstvo emisií CO_2, ktoré by sa do roku 2030 mohlo ročne zachytiť, vrátane zdroja. Uviesť podrobnosti o spôsobe prepravy zachyteného CO_2. Určiť celkovú uskladňovaciu kapacitu a objemy vtláčania CO_2 dostupné do roku 2030.

3. Stanoviť konkrétny spôsob dosiahnutia národného cieľa v sektore LULUCF vymedzeného v nariadení (EÚ) 2018/841, a to najmä vzhľadom na revíziu národných inventúr skleníkových plynov Rumunska. Zahrnúť ďalšie opatrenia v sektore LULUCF a podrobne uviesť ich harmonogram a rozsah a kvantifikovať ich očakávané vplyvy, aby sa zaistilo, že odstraňovanie emisií skleníkových plynov bude účinne zosúladené s cieľom EÚ pre čisté odstraňovanie do roku 2030 vo výške –310 miliónov ton ekvivalentu CO_2 a s cieľom danej krajiny pre odstraňovanie vo výške -2 380 kiloton ekvivalentu CO_2 stanoveným v nariadení (EÚ) 2018/841. Poskytnúť jasné informácie o tom, ako sa na dosiahnutie národného cieľa čistých odstránených emisií dôsledne a účinne využívajú finančné prostriedky z verejných zdrojov (prostriedky Únie vrátane spoločnej poľnohospodárskej politiky, ako aj štátna pomoc) a súkromné finančné prostriedky prostredníctvom systémov uhlíkového poľnohospodárstva. Poskytnúť informácie o stave a pokroku, ktorý sa má dosiahnuť pri zaisťovaní zlepšenia vyšších úrovní/geograficky explicitných súborov údajov na monitorovanie, nahlasovanie a overovanie v súlade s časťou 3 prílohy V k nariadeniu (EÚ) 2018/1999.

4. Poskytnúť dodatočnú analýzu príslušných zraniteľností voči zmene klímy a rizík súvisiacich so zmenou klímy, pokiaľ ide o dosiahnutie národných zámerov, cieľov a príspevkov a politiky a opatrenia v rôznych aspektoch energetickej únie. Lepšie načrtnúť a kvantifikovať prepojenie s osobitnými cieľmi a politikami energetickej únie, ktoré by mali politiky a opatrenia v oblasti adaptácie podporovať. Dostatočne podrobne stanoviť ďalšie politiky a opatrenia v oblasti adaptácie, aby sa podporilo dosiahnutie národných zámerov, cieľov a príspevkov Rumunska v rámci energetickej únie.

5. Zvýšiť ambíciu dosiahnuť podiel energie z obnoviteľných zdrojov aspoň 41 % ako príspevok k záväznému cieľu Únie na rok 2030 stanovený v článku 3 ods. 1 smernice (EÚ) 2018/2001 v znení zmien, v súlade so vzorcom v prílohe II k nariadeniu (EÚ) 2018/1999. Zabezpečiť, aby sa prijali dostatočné opatrenia na vyrovnanie rozdielu v porovnaní s jeho základným podielom obnoviteľných zdrojov energie v roku 2021, ktorý nesmie byť nižší než jeho povinný národný celkový cieľ v oblasti podielu energie z obnoviteľných zdrojov v roku 2020 stanoveného v článku 32 ods. 4 nariadenia (EÚ) 2018/1999.

6. Poskytnúť dlhodobý plán zavádzania technológií výroby energie z obnoviteľných zdrojov na nasledujúcich desať rokov s výhľadom do roku 2040. Zahrnúť orientačný cieľ pre inovačné technológie výroby energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2030 v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 v znení zmien. Zahrnúť osobitné ciele v záujme prispenia k plneniu orientačných čiastkových cieľov v oblasti budov a priemyslu na rok 2030 a záväzného čiastkového cieľa používania palív z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu v priemysle do roku 2030, v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 v znení zmien. Potvrdiť záväzné ciele v oblasti vykurovania a chladenia v súlade so záväznými cieľmi na obdobie 2021 – 2025 aj 2026 – 2030 a zahrnúť orientačný cieľ na dosiahnutie navýšenia podľa prílohy IA k smernici (EÚ) 2018/2001. Zahrnúť čiastkový cieľ pre pokročilé biopalivá a palivá z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu v doprave a zaistiť dodržiavanie minimálnej úrovne používania palív z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu do roku 2030.

7. Ďalej vypracovať podrobné a kvantifikované politiky a opatrenia tak, aby sa umožnilo včasné a nákladovo efektívne dosiahnutie jeho národného príspevku k záväznému cieľu Únie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov vo výške aspoň 42,5 % v roku 2030, pričom spoločnou snahou je zvýšiť tento podiel na 45 %. Opísať predovšetkým to, ako plánuje zrýchliť vydávanie povolení a určiť „oblasti zrýchlenia výroby energie z obnoviteľných zdrojov“, a to aj v prípade technológií výroby energie z obnoviteľných zdrojov, s rýchlejšími a jednoduchšími postupmi. Opísať opatrenia na zrýchlenie zavádzania obnoviteľných zdrojov energie využívaním zmlúv o nákupe elektriny z obnoviteľných zdrojov, potvrdení o pôvode a ďalšie podrobnosti o zabezpečení podporného rámca na podporu vlastnej spotreby a energetických spoločenstiev. Poskytnúť ďalšie informácie o tom, ako sa zameriava na zrýchlenie zavádzania obnoviteľných zdrojov energie a ukončenie využívania fosílnych palív v sektore vykurovania a chladenia, predovšetkým v rámci diaľkového vykurovania a chladenia v súlade so smernicou (EÚ) 2018/2001 v znení zmien, a to aj prostredníctvom zabezpečenia podporného rámca na zvýšenie integrácie medzi elektrickou sústavou a sieťami vykurovania a chladenia a prostredníctvom rozvoja alebo modernizácie infraštruktúry účinného diaľkového vykurovania a chladenia využívajúceho energiu z obnoviteľných zdrojov. Opísať, ako bude pokrytá koncepcia povinnosti uloženej dodávateľom palív a energie v odvetví dopravy, zahrnúť porovnateľné opatrenia na podporovanie používania vodíka v priemysle a prípravu EÚ na obchodovanie s obnoviteľným vodíkom.

8. Zahrnúť posúdenie vnútroštátnych dodávok lesnej biomasy na energetické účely v období 2021 – 2030 v súlade so sprísnenými kritériami udržateľnosti uvedenými v článku 29 smernice (EÚ) 2018/2001 v znení zmien. Zahrnúť posúdenie zlučiteľnosti plánovaného využitia lesnej biomasy na výrobu energie s povinnosťami Rumunska podľa revidovaného nariadenia o LULUCF, najmä na obdobie 2026 – 2030, spolu s vnútroštátnymi opatreniami a politikami potrebnými na zaistenie takejto zlučiteľnosti. Zahrnúť ďalšie opatrenia na podporu udržateľnej výroby biometánu vzhľadom na potenciál a výrobu udržateľného bioplynu/biometánu, profil spotreby a existujúcu infraštruktúru zemného plynu, využitie digestátu a aplikácie biogénneho CO_2 v Rumunsku.

9. Poskytnúť v čo najväčšom rozsahu očakávaný harmonogram krokov vedúcich k prijatiu legislatívnych a nelegislatívnych politík a opatrení zameraných na transpozíciu a vykonávanie ustanovení smernice (EÚ) 2018/2001 v znení zmien, najmä v prípade opatrení uvedených v predchádzajúcich bodoch.

10. Zahrnúť národný príspevok k energetickej efektívnosti v primárnej energetickej spotrebe na dosiahnutie indikatívneho cieľa primárnej energetickej spotreby Únie v súlade s článkom 4 smernice (EÚ) 2023/1791 a prílohou I k uvedenej smernici. Zahrnúť množstvo zníženia spotreby energie, ktoré majú dosiahnuť všetky verejné subjekty rozčlenené podľa odvetví, a celkovú podlahovú plochu vykurovaných a/alebo chladených budov, ktoré vlastnia verejné subjekty a ktoré sa majú každoročne obnoviť, alebo zodpovedajúce úspory energie, ktoré sa majú dosiahnuť. Zahrnúť objem kumulatívnych úspor energie, ktorý sa má dosiahnuť za obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2030, a vysvetliť, ako sa stanovila ročná miera úspor a základný scenár výpočtu.

11. Stanoviť ucelené politiky a opatrenia na dosiahnutie národného príspevku k energetickej efektívnosti a kvantifikovať úspory energie podľa nahlásených opatrení energetickej efektívnosti s cieľom zabezpečiť dosiahnutie požadovaného objemu kumulatívnych úspor energie u konečného spotrebiteľa do roku 2030 a stanoviť opatrenia na podporu energetických auditov a systémov energetického manažérstva. Poskytnúť ďalšie informácie o úlohe národného fondu energetickej efektívnosti vymedzeného v článku 30 smernice (EÚ) 2023/1791, a to pomáhať plniť národné príspevky k cieľom EÚ v oblasti energetickej efektívnosti vrátane využívania finančných nástrojov v rámci fondu.

12. Zahrnúť aktualizovanú úroveň ambícií na zabezpečenie vysoko energeticky efektívneho a dekarbonizovaného vnútroštátneho fondu budov a na transformáciu existujúcich budov na budovy s nulovými emisiami do roku 2050, zahrnúť priebežné míľniky na roky 2030 a 2040 a ich porovnanie s najnovšou dlhodobou stratégiou obnovy. Podporiť ciele dekarbonizácie budov prostredníctvom uvedenia ďalších informácií o politikách, opatreniach a ich očakávanom vplyve na úspory energie v prípade vykonávania koherentnej dlhodobej stratégie obnovy.

13. Posilniť odolnosť svojho energetického systému, a to najmä stanovením cieľa pre zavádzanie uskladňovania energie a predložením politík a opatrení na začlenenie naliehavej požiadavky adaptácie na zmenu klímy do energetického systému. Vymedziť jasné ciele na podporu zníženia dopytu po plyne, ako aj vypracovať podrobné politiky a opatrenia na dosiahnutie týchto cieľov do roku 2030. Ďalej posúdiť súlad svojej plynárenskej infraštruktúry s cieľmi v oblasti dekarbonizácie. Uviesť vhodné opatrenia na diverzifikáciu a dlhodobé dodávky jadrových materiálov, paliva, náhradných dielov a služieb, a to aj pre plánované nové jadrové bloky, a dlhodobé nakladanie s jadrovým odpadom. Poskytnúť viac podrobností o oznámených plánoch projektov výstavby malých modulárnych reaktorov. Posúdiť primeranosť ropnej infraštruktúry (rafinérie, zásoby ropy) s očakávaným poklesom dopytu po rope a prechodom na nízkouhlíkové alternatívy.

14. Stanoviť jasné ciele na zlepšenie kapacity prepojenia elektrických sietí a určiť jasný harmonogram vykonávania súvisiacich projektov. Predložiť jasné zámery a ciele pre reakciu na strane spotreby s cieľom zvýšiť flexibilitu systému na základe posúdenia potrieb flexibility, a opísať spôsoby uľahčenia integrácie energetického systému v súvislosti s článkom 20a smernice (EÚ) 2018/2001 v znení zmien. Zreteľne a konzistentne predstaviť súčasný stav organizácie trhov s elektrickou energiou a s cieľmi a zámermi opísanými v rozmere vnútorného trhu a stanoviť výhľadové zámery a ciele týkajúce sa integrácie trhu, a najmä opatrení na rozvoj konkurencieschopných veľkoobchodných trhov a na ukončenie opatrení, ktoré narúšajú trhové signály. Rozvíjať konkurencieschopnejšie maloobchodné trhy a posilňovať postavenie spotrebiteľa na maloobchodnom trhu.

15. Ďalej rozvíjať prístup k riešeniu energetickej chudoby, a to aj posúdením situácie súčasných dotknutých domácností a uvedením konkrétneho merateľného cieľa zníženia, ako sa požaduje v nariadení (EÚ) 2018/1999, a s ohľadom na odporúčanie (EÚ) 2023/2407. Poskytnúť dodatočné podrobnosti o existujúcich a potenciálnych opatreniach na riešenie energetickej chudoby a o osobitných finančných zdrojoch z hľadiska sociálnej politiky (cenovej dostupnosti) aj štrukturálnych opatrení v oblasti energetiky, najmä pokiaľ ide o prístup k energetickej efektívnosti, obnovu budov alebo energiu z obnoviteľných zdrojov.

16. Podrobnejšie objasniť národné ciele v oblasti výskumu, inovácií a konkurencieschopnosti na zavádzanie čistých technológií a súčasne stanoviť spôsob ich dosiahnutia na roky 2030 a 2050 s cieľom podporiť dekarbonizáciu priemyslu a transformáciu podnikov na emisne neutrálne a obehové hospodárstvo. Predložiť politiky a opatrenia na podporu rozvoja projektov v oblasti emisnej neutrálnosti vrátane projektov významných pre energeticky náročné priemyselné odvetvia. Opísať predvídateľný a zjednodušený regulačný rámec pre postupy vydávania povolení a spôsob, akým sa v prípade potreby zjednoduší prístup k vnútroštátnemu financovaniu. Poskytnúť podrobné politiky a opatrenia, ktoré umožnia digitalizáciu energetického systému, rozvoj zručností súvisiacich s čistou energiou a uľahčia otvorené obchodovanie pre odolné a udržateľné dodávateľské reťazce kľúčových emisne neutrálnych komponentov a zariadení.

17. Špecifikovať reformy a opatrenia na mobilizovanie súkromných investícií potrebných na dosiahnutie cieľov v oblasti energetiky a klímy. Poskytnúť komplexný a konzistentný prehľad verejných a súkromných investičných potrieb súhrnne a podľa odvetví. Doplniť prístup zhora nadol pre celé hospodárstvo posúdením konkrétnych projektov zdola nahor. Zahrnúť prehľad celkových investičných potrieb s dodatočnými informáciami o vnútroštátnych, regionálnych a únijných zdrojoch financovania, ako aj o súkromných finančných zdrojoch, ktoré sa majú mobilizovať. Doplniť krátky opis druhu mechanizmu finančnej podpory zvoleného na vykonávanie politík a opatrení, ktoré sa financujú z verejného rozpočtu, a použitia kombinovaných finančných nástrojov, ktoré využívajú granty, úvery, technickú pomoc a verejné záruky vrátane úlohy národných podporných bánk v príslušných mechanizmoch a/alebo spôsobu mobilizovania súkromného financovania. Ako zdroj financovania zvážiť nákladovo efektívne prevody na iné členské štáty v súlade s nariadením o spoločnom úsilí. Poskytnúť rozsiahle posúdenie makroekonomického vplyvu plánovaných politík a opatrení.

18. Podrobne vysvetliť, ako a dokedy plánuje Rumunsko zrušiť dotácie na fosílne palivá. Podrobnejšie vysvetliť, ako Rumunsko plánuje zrušiť používanie tuhých fosílnych palív na výrobu elektriny, a to objasnením súvisiacich záväzkov a opatrení.

19. Poskytnúť podrobné informácie o sociálnych dôsledkoch klimatickej a energetickej transformácie, jej dôsledkoch na zamestnanosť a zručnosti alebo akýchkoľvek iných distribučných vplyvoch a o plánovaných cieľoch, politikách a opatreniach na podporu spravodlivej transformácie. Spresniť formu podpory, vplyv iniciatív, cieľové skupiny a vyhradené prostriedky pri súčasnom zohľadnení odporúčania Rady týkajúceho sa zabezpečenia spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo ([22]). Zaistiť zosúladenie medzi harmonogramom vyradenia využívania uhlia uvedeným v plánoch spravodlivej transformácie územia a v konečnom znení aktualizovaného NEKP. V čo najväčšom rozsahu zahrnúť viac prvkov s cieľom poskytnúť primeraný analytický základ pre vypracovanie budúceho sociálno-klimatického plánu v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/955 ([23]) vrátane uvedenia spôsobu posudzovania problémov a sociálnych vplyvov systému obchodovania s emisiami v prípade spaľovania palív v budovách, cestnej doprave a v ďalších odvetviach na najzraniteľnejších, ako aj identifikovať potenciálnych príjemcov a príslušný politický rámec. Vysvetliť, ako prispeje politický rámec určený v NEKP k vypracovaniu sociálno-klimatického plánu Rumunska a ako sa zaistí súlad medzi týmito dvoma plánmi.

20. V primeranej lehote zabezpečiť inkluzívnu účasť verejnosti a širokú účasť miestnych orgánov a občianskej spoločnosti na príprave plánu. Poskytnúť jasný prehľad o tom, ako konzultačný proces umožní účasť širokej verejnosti vrátane všetkých príslušných orgánov, občanov a zainteresovaných strán vrátane sociálnych partnerov pri vypracúvaní návrhu aj konečného znenia aktualizovaného plánu. Poskytnúť zhrnutie názorov, ktoré vyjadrili rozličné subjekty, a zhrnutie toho, ako sú v pláne začlenené názory vyjadrené počas konzultácií.

([22]) Odporúčanie Rady zo 16. júna 2022 o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo (Ú. v. EÚ C 243, 27.6.2022, s. 35).

([23]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/955 z 10. mája 2023, ktorým sa zriaďuje Sociálno-klimatický fond a mení nariadenie (EÚ) 2021/1060 (Ú. v. EÚ L 130, 16.5.2023, s. 1).

21. Zintenzívniť regionálnu spoluprácu so susediacimi členskými štátmi a v rámci skupiny na vysokej úrovni pre energetickú konektivitu v strednej a juhovýchodnej Európe, a to aj v oblasti prepojenia, obnoviteľných zdrojov energie, energetickej efektívnosti a vnútorného trhu pri súčasnom zohľadnení spoločných výziev a cieľov. Opísať, ako Rumunsko plánuje zriadiť rámec spolupráce s ostatnými členskými štátmi do roku 2025 v súlade s článkom 9 smernice (EÚ) 2023/2413. Pokračovať v úsilí o podpísanie dvoch požadovaných dvojstranných dohôd o solidarite v oblasti bezpečnosti dodávok plynu so svojimi susedmi (s Maďarskom a Bulharskom).

POKIAĽ IDE O SÚLAD VNÚTROŠTÁTNYCH OPATRENÍ S CIEĽOM DOSIAHNUŤ KLIMATICKÚ NEUTRALITU A SO ZABEZPEČOVANÍM POKROKU PRI ADAPTÁCII PODĽA NARIADENIA (EÚ) 2021/1119

22. Na základe najlepších dostupných vedeckých poznatkov a dostupných nástrojov pre klimatické predpovede a včasné varovanie zabezpečiť, aby priority, stratégie, politiky, plány a úsilie v oblasti adaptácie boli primerané predvídaným budúcim zraniteľnostiam a rizikám v oblasti klímy. Zabezpečiť, aby politiky v oblasti adaptácie boli systematicky a pravidelne monitorované a vyhodnocované a aby sa výsledky zohľadňovali v návrhu a vo vykonávaní následných revidovaných politík. Dať aspekty odolnosti proti zmene klímy viac do popredia pri využívaní podpory z programov financovania Úniou, ako je spoločná poľnohospodárska politika, financovanie v rámci politiky súdržnosti a iné príslušné fondy Únie. Finančné prostriedky Únie by sa mali vynakladať tak, aby zvyšovali odolnosť proti zmene klímy a nezvyšovali zraniteľnosti (t. j. v súlade so zásadou „nespôsobovať významnú škodu“ adaptácii na zmenu klímy). Zaistiť, aby boli zavedené mechanizmy verejného a súkromného financovania pre adaptačné opatrenia a aby rozpočty zodpovedali investičným potrebám, najmä v prioritných zraniteľných odvetviach.

23. Zapojiť skupiny zainteresovaných strán, ktoré sú zvlášť zraniteľné voči vplyvom zmeny klímy, do návrhu a vykonávania politiky Rumunska v oblasti adaptácie. Zlepšiť koordináciu medzi rôznymi úrovňami riadenia (vnútroštátnou/regionálnou/miestnou) s cieľom zosúladiť nástroje plánovania a pomôcť koordinovaným zásahom zameraným na systémovú transformáciu. Zapájať sociálnych partnerov a zainteresované strany zo súkromného sektora do návrhu politík, ich vykonávania a investícií. Zdokumentovať postupy a závery príslušných konzultácií.

24. Podporovať v národných stratégiách, politikách a plánoch riešenia blízke prírode a adaptáciu založenú na ekosystémoch a poskytovať investície na ich zavádzanie.

V Bruseli 18. decembra 2023

Za Komisiu
Kadri SIMSON
členka Komisie